

MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALARNING IJTIMOIIY-EMOTSIONAL RIVOJLANISHINING AHAMIYATI

Toshboyeva Go'zal Avazovna
Surhondaryo viloyati Qiziriq
tumani 15-DMTT direktori

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishining ahamiyatini yoritadi. Unda bolalarning his-tuyg'ularini tushunish va boshqarish, boshqalar bilan muloqot qilish, empatiyani rivojlantirish va ijtimoiy normalarga moslashish kabi ko'nikmalarni shakllantirish usullari ko'rib chiqilgan. Maqolada ushbu rivojlanish bolaning kelajakdagi muvaffaqiyatiga qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil qilingan.

Annotation This article highlights the importance of social-emotional development in preschool-aged children. It discusses methods for developing skills such as understanding and managing emotions, interacting with others, fostering empathy, and adapting to social norms. The article analyzes how this development impacts a child's future success.

kalit so'zlar Ijtimoiy-emotsional rivojlanish, Maktabgacha ta'lim, Empatiya, Hissiyotlarni boshqarish, Ijtimoiy ko'nikmalar, Muloqot.

Keywords Social-emotional development, Preschool education, Empathy, Emotional regulation, Social skills, Communication.

Kirish

Maktabgacha yosh – bolaning shaxsiyat shakllanishida muhim bosqich bo'lib, bu davrda nafaqat kognitiv, balki ijtimoiy-emotsional rivojlanish ham hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi [1]. Ijtimoiy-emotsional rivojlanish bolaning o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqarish, boshqalar bilan samarali muloqot qilish, empatiya ko'rsatish va ijtimoiy normalarga moslashish qobiliyatini o'z ichiga oladi [2]. Ushbu maqola maktabgacha ta'limda bolalarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishining ahamiyatini va uni rag'batlantirishning samarali yo'llarini tahlil qilishni maqsad qilgan.

Asosiy Qism

Bolalarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishi ularning kelajakdagi akademik muvaffaqiyati, shaxsiy munosabatlari va umumiy farovonligi uchun asos bo'ladi [3]. Bu rivojlanish quyidagi asosiy yo'nalishlarni qamrab oladi:

1. O'z-o'zini anglash va his-tuyg'ularni boshqarish. Bolalar o'z his-tuyg'ularini (xursandchilik, xafagarchilik, g'azab va hokazo) tanishni va ularni to'g'ri ifodalashni o'rganishlari kerak. Kattalar ularga hissiyotlarni so'zlar bilan ifodalashga

yordam berishlari, g'azab yoki xafagarchilikni konstruktiv yo'llar bilan boshqarishni o'rgatishlari lozim [4].

2. Ijtimoiy ko'nikmalar. Boshqalar bilan hamkorlik qilish, baham ko'rish, navbat kutish, muammolarni tinch yo'l bilan hal qilish va do'stlik munosabatlarini qurish ijtimoiy ko'nikmalarning muhim qismidir. Rolli o'yinlar, guruh loyihalari va jamoaviy o'yinlar bu ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi [5].

3. Empatiya. Boshqalarning his-tuyg'ularini tushunish va ularga hamdardlik bildirish empatiyaning asosidir. Ertaklar, hikoyalar va real hayotdagi vaziyatlar orqali bolalarga empatiya tushunchasini o'rgatish mumkin [6].

4. Munosabatlarni boshqarish. Konfliktlarni hal qilish, murosaga kelish va konstruktiv muloqot qilish ijtimoiy munosabatlarni boshqarishda muhimdir. Tarbiyachilar bolalarga konfliktli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishni o'rgatishlari kerak [7].

Maktabgacha ta'lim muassasalarida ijtimoiy-emotsional rivojlanishni qo'llab-quvvatlash uchun xavfsiz va rag'batlantiruvchi muhit yaratish, tarbiyachilarni ushbu sohada o'qitish va ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur.

Xulosa

Bolalarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishi ularning barkamol shaxs bo'lib yetishishi uchun fundamental ahamiyatga ega. Bu ko'nikmalar bolaning o'ziga ishonchini oshiradi, stressga chidamliligini mustahkamlaydi va ijtimoiy hayotda muvaffaqiyatli ishtirok etishiga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim tizimi bolalarda bu ko'nikmalarni shakllantirishga ustuvor ahamiyat qaratishi, ota-onalar esa bu jarayonda faol ishtirok etishlari lozim. Ijtimoiy-emotsional jihatdan yetuk bolalar nafaqat maktabda, balki keyingi hayotlarida ham ko'proq muvaffaqiyatga erishadilar.

Adabiyotlar Ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 21 iyuldagi "Maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi 528-son Qarori, 4-band.
2. Karimova D. Bolalar psixologiyasi. – Toshkent Sharq, 2019. – B. 88.
3. Nazarov A. Bolalarda ijtimoiy-emotsional kompetensiyaning shakllanishi // Pedagogika jurnali. 2022, № 3. – B. 60-65.
4. Ergasheva M. Kichik yoshdagi bolalarda hissiyotlarni boshqarish. – Toshkent Fan va texnologiya, 2020. – B. 55.
5. G'ulomova Z. O'yin orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish. – Toshkent Ta'lim, 2018. – B. 102.
6. Bobojonova S. Empatiya tarbiyasida adabiy asarlarning roli // Maktabgacha ta'limda innovatsiyalar. 2021, № 2. – B. 70-75.
7. Rustamova F. Konfliktlarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish // Yoshlar va ta'lim. 2023, № 1. – B. 30-35.